

Naturkvalitetsplan 2015-2025

Vejle Kommune

Temaplan for naturarealer, som er omfattet af §3 i Naturbeskyttelsesloven

Vedtaget

17. juni 2015

Naturen i Vejle Kommune

Vejle Kommune er kendetegnet ved en smuk og værdifuld natur. Det er især i de store sammenhængende naturområder vi finder de bedste og mest værdifulde naturarealer med sjældne dyr og planter. Vejle Ådal og Vejle Fjord udgør det vigtigste sammenhængende naturområde med Vejle By i centrum. Her sammenbindes de værdifulde naturområder Egtved Ådal, Højen Bæk, Engelsholm Sø, Randbøl Hede, Grejs Ådal og Fårup Sø, Munkebjergskoven og skovene nord for Vejle Fjord. Et andet vigtigt sammenhængende naturområde finder man omkring Rørbæk Sø, Tinnets Krat samt Gudenåen og Skjern Åens kilder.

Men det er ikke kun de store naturområder, der sikrer et rigt plante- og dyreliv. Vigtige er også de mindre naturområder, der ligger spredt mellem marker, veje og byer. Sammen med skove og diger, forbinder de små naturområder de større sammenhængende naturområder til hinanden og sikrer at dyr og planter kan bevæge sig rundt omkring i landskabet.

Nogle af disse områder er beskyttet af fredninger og internationale forpligtigelser (Natura 2000). Men den grundlæggende naturbeskyttelse for langt de fleste naturområder, ligger i naturbeskyttelseslovens bestemmelser. I Danmark er strandenge, heder, ferske enge, overdrev, moser, vandløb, søer og vandhuller beskyttede naturområder jf. § 3 i naturbeskyttelsesloven. Beskyttelsen skal sikre, at naturområderne ikke forsvinder eller mod at tilstanden ændres. En ændring kan f.eks. være at dræne, gødske, opdyrke, grave eller oprense vandhuller eller tilplante arealer med skov eller vildtager. Kun i helt særlige tilfælde er det muligt at få dispensation til at ændre tilstanden af et beskyttet naturområde.

I Vejle Kommune udgør de beskyttede naturområder tilsammen knap 8000 ha. Dette svarer til 7,5 % af Vejle Kommunens samlede areal. Det er noget mindre end landsgennemsnittet som ligger på knap 10 % natur.

Vejle Kommune er især karakteriseret ved sine markante ådale. På de steder hvor ådalens stejle skrænter og tørre jorde ikke er tilplantet med skov, tilgroet eller opdyrket, finder vi især naturtypen 'overdrev'. Vejle Kommune har mange værdifulde overdrev med sjældne planter, svampe og insekter, her i blandt overdrev af national betydning ved Tågelund, Tørskind og Spjarupgård i Egtved Ådal. I Vejle Kommune findes naturtypen 'overdrev' sammenlagt på knap 1350 ha.

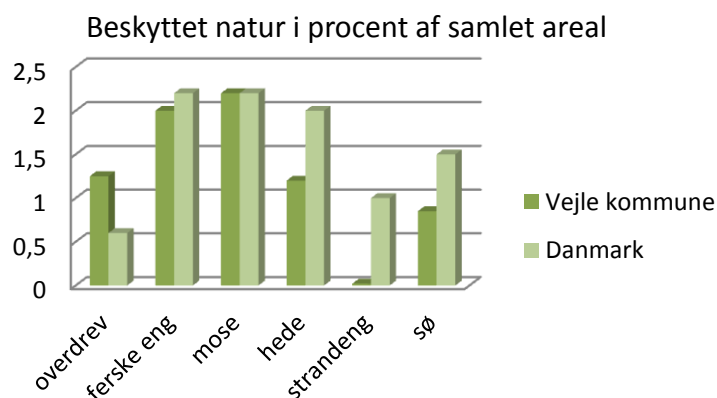

Foto af naturbeskyttet overdrev ved Højen Å

I ådalenes lavbundsarealer, finder vi især naturtyperne 'enge' og 'moser'. Disse naturtyper dækker bl.a. over værdifulde arealer med kildevæld, aske- og ellesumpe, samt lysåbne rigkær med orkideer og andre sjældne arter. Disse værdifulde arealer findes især i Højen Ådal, Egtved Ådal, Grejs Ådal, langs Omme å og ved Gudenåens kilder. Især i kommunens vestlige egne finder vi endvidere de næringsfattige tørvemoser bestående af værdifulde arealer

med fattigkær, hedemoser og hængesæk. Her kan vi finde den kødædende plante soldug. Samlet findes naturtypen 'fersk eng' på ca. 2350 ha, og naturtypen 'mose' på ca. 2100 ha.

Naturtypen 'hede' er karakteriseret ved sine dværgbuske af lyng, revling m.fl. Disse findes især i kommunens vestlige egne, med Randbøl Hede som kommunens største. I alt findes der omkring 1300 ha hede, hvor af Randbøl Hede alene i Vejle Kommune udgør 425 ha.

På de åbne lavbundsarealer langs Vejle Fjord finder vi enge som er påvirket af fjordens salte vand. Her findes strandplanter som kan tåle saltpåvirkningen og naturtypen kaldes 'strandeng'. I Vejle Kommune har vi kun få af sådanne områder, som tilsammen udgør 30 ha.

Søer og vandhuller udgør lidt over halvdelen af kommunens beskyttede naturområder. I alt findes der ca. 4000 søer og vandhuller, med et samlet areal på knap 900 ha. Langt de fleste er små vandhuller på få hundrede kvadratmeter. Disse er vigtige trædesten og ikke mindst vigtige levesteder for frøer og salamandre. Kun 10 søer i Vejle Kommune er over 5 ha, med Rands Fjord, Rørbæk Sø, Fårup Sø og Engelsholm Sø som de største.

Se mere om beskyttede naturtyper på: *Er der beskyttet natur på min ejendom?*

<http://www.vejle.dk/lib/file.aspx?fileID=94615>

Foto af naturbeskyttet eng langs Omme Å

Hvorfor en naturkvalitetsplan?

Naturkvalitetsplanens overordnede formål er, at bidrage til den internationale målsætning om at standse tilbagegangen af biologisk mangfoldighed inden 2020 ved at udvikle naturens kvaliteter og sikre bedre levevilkår, levesteder og fri bevægelighed i landskabet for hjemmehørende planter og dyr.

Grundlæggende er naturkvalitetsplanen et redskab, der skal medvirke til at sikre god naturtilstand på arealer omfattet af §3 i Naturbeskyttelsesloven, gennem myndighedsudøvelse, planlægning, naturpleje og -genopretning. Konkret kan naturkvalitetsplanen bruges til at fastlægge en målsætning for de enkelte naturområder og fastlægge i hvilken rækkefølge indsatser skal prioriteres. Helt overordnet tager planen afsæt i 'Brandmandens lov', der ligesom ved slukning af ildebrand, prioriterer i hvilken rækkefølge man skal standse tilbagegangen af naturværdierne.

1. **Bevare** det endnu uskadede, (dvs. sikre 'uspoleret' natur, sjældne arter og deres intakte spredningsveje).
2. **Reducere** den skadelige påvirkning (dvs. fjerne kilder til næringsbelastning, bekæmpe invasive arter, iværksætte rydning og hensigtsmæssig pleje, sikre sammenhæng til og pleje af nærliggende værdifulde naturarealer (frøpulje mv.)).
3. **Genoprette** og udvide delvist ødelagte områder.
4. **Etablere** nye naturområder i sammenhæng med de eksisterende.

Naturkvalitetsplanen danner grundlag for hvilke hensyn, der lægges vægt på i myndighedsudøvelsen. Således vil Naturkvalitetsplanen blive brugt af kommunens medarbejdere, når de tager stilling til eventuelle ansøgninger om godkendelser af aktiviteter eller indgreb, som kan påvirke naturområderne. Naturkvalitetsplanen udstikker retningslinjer for, hvordan Vejle Kommunes borgere kan forvente at få deres sager behandlet. Dette kan du læse nærmere om i afsnittet 'Administrationsgrundlag'.

Naturkvalitetsplanen vil også blive brugt til at prioritere kommunens naturpleje (undgå tilgroning, sikre hydrologiske forhold, bekæmpelse af invasive arter etc.). Planen vil endvidere blive brugt til at prioritere kommunens indsats i forhold til nye naturprojekter, fordeling af tilskudsmidler, eller udbygning af økologiske forbindelser.

Naturkvalitetsplanen er ikke en facitliste, hvor man kan slå op og få detaljerede svar på, hvilke ønsker kommunen har for hvert enkelt naturområde. Mange områder skal indledningsvis besigtiges i forbindelse med konkrete afgørelser og indsatser, før naturtilstanden kan fastsættes. Kommunens afgørelser i konkrete sager vil også afhænge af bindinger eksempelvis i forhold til fredninger, NATURA 2000 eller forekomst af sjældne arter, og dels afhænge af områdets naturpotentiale, ejerens ønsker og de generelle mål for kommunens natur- og erhvervsudvikling.

Naturkvalitetsplanen er et tillæg til kommuneplan 2013-2025.

Hvilken natur omfatter planen?

Naturkvalitetsplanen omfatter de terrestriske naturtyper, samt søer mindre end 5 ha, som er beskyttet mod tilstandsændringer efter naturbeskyttelseslovens §3. Det vil sige heder, overdrev, moser, ferske enge, strandenge, samt vandhuller og søer mindre end 5 ha. Vandløb og søer større end 5 ha er målsat efter de statslige vandplaner, og medtages derfor ikke i naturkvalitetsplanen. Der kan forekomme beskyttede vandløb, som ikke er omfattet af vandplanerne – typisk små kildevæld – disse vil ofte være beliggende i andre beskyttede naturtyper, eksempelvis mose, og administrationen vil sidestilles med den aktuelle naturtype.

Naturtilstand

Danmarks Miljøundersøgelser (DMU) har udarbejdet et system til at værdisætte naturområdernes aktuelle naturtilstand (Faglig rapport fra DMU, nr. 548). Systemet bygger på en standardiseret metode, hvor man ved feltundersøgelser registrerer naturområdernes strukturelle tilstand, driftshistorie og plantearter. Den strukturelle tilstand beskriver tilstanden ud fra eksempelvis graden af tilgroning med træer og buske, og graden af hydrologisk påvirkning. Driftshistorien beskriver om arealet eksempelvis har været afgræsset eller opdyrket, og hvor lang tid det er siden. Plantesammensætningen definerer naturtypen. Ud over plantesammensætningen, inddrages andre artsgrupper i det omfang, Vejle Kommune har kendskab til arterne. Se eksempel på feltskema i bilag.

Resultatet fra feltundersøgelserne indtastes i en database på Danmarks Miljøportal, hvorefter der automatisk beregnes en værdi for den aktuelle naturtilstand for de indtastede områder. Værdierne falder i fem klasser, jf. følgende skema:

Naturtilstand	Generel definition af tilstandsklasser
Høj tilstand (I)	<p>Den enestående naturperle. Lokalitet med særlig typisk, veludviklet eller særpræget naturtype, oftest med forekomst af sjældne dyr og planter. Der er ingen eller kun meget beskednen menneskelig påvirkning af arealets tilstand, både hvad angår vandstandsforhold, næringspåvirkning og andre fysiske eller kemiske forhold.</p> <p><i>DMU: Der er ingen eller kun meget små menneskeskabte ændringer i værdierne for de fysisk-kemiske og hydromorfologiske kvalitetselementer for den pågældende naturtype i forhold til, hvad der normalt gælder for denne naturtype under uberørte forhold. Værdierne for de biologiske kvalitetselementer for naturområdet svarer til, hvad der normalt gælder for den pågældende naturtype under uberørte forhold, og der er ingen eller kun meget små tegn på forandringer. Der forekommer typespecifikke forhold og samfund.</i></p>
God tilstand (II)	<p>Den værdifulde natur Lokalitet med en typisk, veludviklet naturtype, evt. med nogle sjældne planter og dyr. Menneskeskabt påvirkning har kun ført til mindre ændringer i artssammensætningen i forhold til det upåvirkede naturareal med denne naturtype.</p> <p><i>DMU: Værdierne for de biologiske kvalitetselementer for den pågældende naturtype udviser lave niveauer af forandringer som følge af menneskelig aktivitet, men afviger kun lidt fra, hvad der normalt gælder for denne naturtype under uberørte forhold.</i></p>
Moderat tilstand (III)	<p>Den moderate natur Lokalitet med almindeligt dyre- og planteliv, ofte uden sjældnere arter, men eventuelt med forekomst af større bestande af mere almindelige arter. Der er tydelige tegn på, at menneskeskabt påvirkning af arealet har ændret artssammensætningen i forhold til det upåvirkede naturareal med denne naturtype.</p> <p><i>DMU: Værdierne for de biologiske kvalitetselementer for den pågældende naturtype afviger i moderat grad fra, hvad der normalt gælder for denne naturtype under uberørte forhold. Værdierne viser middelstore tegn på forandringer som følge af menneskelig aktivitet og er betydeligt mere forstyrrede end under forhold med god tilstand.</i></p>
Ringe tilstand (IV)	<p>Den ringe natur Lokalitet uden veludviklet dyre- og planteliv, hvor en forbedring kræver en betydelig indsats. Den menneskeskabte påvirkning af arealet har medført, at sjældnere arter er helt fraværende, og karakteristiske arter for naturtypen er ofte truet af den menneskeskabte påvirkning.</p> <p><i>DMU: Naturområder der viser tegn på større ændringer i værdierne for de biologiske kvalitetselementer for den pågældende naturtype, og hvori de relevante biologiske samfund afviger væsentligt fra, hvad der normalt gælder for den pågældende naturtype under uberørte forhold.</i></p>
Dårlig tilstand (V)	<p>Den ødelagte natur Lokalitet uden væsentligt indhold af vilde dyr og planter. Arealet er så påvirket, størstedelen de biologiske samfund, der normalt karakteriserer den pågældende naturtype under uberørte forhold, ikke forekommer.</p> <p><i>DMU: Naturområder der viser tegn på alvorlige ændringer i værdierne for de biologiske kvalitetselementer for den pågældende naturtype, og hvori store dele af de relevante biologiske samfund, der normalt karakteriserer den pågældende naturtype under uberørte forhold, ikke forekommer.</i></p>

Et område har en gunstig bevaringstilstand, hvis det kan værdisættes i klasse I eller II. Områder med værdisætning III-V har en ugunstig bevaringstilstand.

Et naturområde scorer højt i værdi, når de karakteristiske arter for naturtypen er til stede og typisk når driften understøtter naturtypen. Det kan for eksempel være et overdrev eller en fersk eng, som afgræsses med et passende

græsningstryk uden brug af gødning. Det kan ligeledes være et klarvandet vandhul eller lille sø, der har naturlige omgivelser, frit vandspejl og en åben svagt skrående brinkzone med gode betingelser for padde og vandinsekter.

Modsat værdisættes et areal lavt, hvis de karakteristiske arter ikke er til stede, typisk på grund af næringsbelastning og uhensigtsmæssig drift for naturtypen. Det kan for eksempel være et overdrev eller en fersk eng, hvor græsningen er ophørt eller hvor plantevæksten er tydeligt påvirket af gødning eller sprøjtemidler. Sådanne arealer vil typisk domineres af robuste arter som stor nælde, ager-tidsel eller lådden dueurt. Det kan ligeledes være et vandhul, som er anlagt forkert eller er påvirket af udsætning af ænder og fisk eller forurening fra de nære omgivelser (gødning, sprøjtemidler, nedfald af blade, vildtfoder etc.). I et sådan vandhul vil vandspejlet ofte lukkes med eksempelvis dunhammer og andemad, og brinkzonen gro til i pil og andre træer. Det trækker også ned i værdisætningen, hvis der vokser invasive arter, som er kendt for at kunne brede sig voldsomt – for eksempel kæmpe-bjørneklo eller rynket rose (hybenrose).

Sjældne arter

Bortset fra planter inddrager DMU's værdisætningssystem ikke andre sjældne artsgrupper såsom svampe, insekter, fugle, pattedyr mv. DMU's værdisætningssystem er standard for mange kommuner. For at sikre et godt grundlag for sammenligning med andre kommuner, indgår andre sjældne artsgrupper ikke i værdisætningen af naturtilstanden i Vejle Kommunes Naturkvalitetsplan. I stedet indikeres forekomsten af andre sjældne arter med + ud for naturtilstandens værdisætning, såfremt der findes arter anført på Habitatdirektivets bilag II eller bilag IV, samt Røddlisten i kategorierne: Forsvundet (RE), Kritisk truet (CE), Moderat truet (EN), Sårbar (VU) og Nær truet (NT). I de tilfælde, hvor der forekommer flere sjældne arter (mindst 4), vil der sættes to + (f.eks. II++).

Hermed sikres koordination mellem Vejle Kommunens administration og prioritering, og EU's indikatorsystem for naturværdi - HNV (High Nature Value), hvis hovedformål er at sikre en prioritering af høj naturværdi ved udbetaling af tilskud til naturpleje under landdistriktsprogrammet (se afsnit 'Målsætning').

Mindre søer og vandhuller

Det akvatiske miljø i mindre søer og vandhuller, adskiller sig væsentligt fra de øvrige naturtyper som levested for dyr og planter. I værdisætningen vurderes på både den terrestriske, akvatiske og sumpzonens vegetation. Ligeledes vurderes forekomst af alger eller padde, samt på fysiske forhold som vandets klarhed, af- og tilstrømning mv.

Randzoneeffekt, potentiel natur og økologiske forbindelser

Ved feltregistreringen af beskyttet natur vurderes arealets randzoneeffekt, ved kort at beskrive de tilstødende arealer eksempelvis dyrket mark, natur omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 eller om arealet er et potentielt naturareal. Ligeledes vurderes om arealet ligger i en naturlig spredningskorridor, der sikrer naturlig bevægelse for dyr og planter i landskabet. I kommuneplanen er der udpeget henholdsvis økologiske forbindelser og potentielle naturområder. Der vurderes endvidere på, om der er forhold uden for arealet, som kan have en negativ påvirkning af selve arealet (dræning, gødskning, mv.).

Naturområdernes målsætning

Målsætningerne er sigende for naturområdernes potentiale og dermed kommunens ambition for hvilken naturtilstand de enkelte naturområder skal opnå. Målsætningerne er derfor afgørende for, hvad der kan tillades af indgreb, og hvordan kommunen vil prioritere sin indsats.

For at sikre den korrekte prioritering, anvendes 'Brandmandens Lov' i forhold til at definere områdernes målsætning (se afsnit 'Hvorfor en Naturkvalitetsplan').

Kommuneplan 2013-2025 og NATURA 2000

Som beskrevet i Kommuneplan 2013-2025, skal naturkvalitetsplanens målsætninger danne grundlag for kommunens overordnede planlægning og kommunens myndighedsudøvelse, drift og projekter. Hensyn til kommuneplanens retningslinjer og udpegninger for naturområdet indarbejdes derfor i målsætningerne.

De beskyttede naturområder, som er omfattet af kommuneplanens udpegning for 'økologiske forbindelser' er direkte indarbejdet som parameter for målsætningen (se kort under bilag). Formålet med udpegningen er at sikre og udbygge nærtliggende naturområder som gode levesteder og dermed sikre dyr og planters naturlige spredningsveje i landskabet. Opdyrkning, vejanlæg og byområder har over tid skabt barrierer i landskabet og gjort, at naturområderne i dag ofte ligger som små arealer med stor indbyrdes afstand. Hermed bliver landskabet svært fremkommeligt for dyrelivet og for planters spredning af frø og pollen, hvilket fører til isolation og lokal udryddelse. Som følge af prioriteringsrækkefølgen i brandmandens lov om at bevare og udbygge den mest værdifulde natur først, fokusere målsætningen, og dermed indsatserne, på strategisk udvalgte naturområder indenfor 250 meter af henholdsvis A og B målsatte områder. Afstanden på de 250m er valgt ud fra en overordnet betragtning om realistisk afstand for mange af de dyr og planter som har forholdsvis ringe spredningsevne, eksempelvis padder, insekter, samt visse vind- eller zoospredte planter. For områder målsat C og D anvendes den samlede udpegning af 'økologiske forbindelser' som afgrænsning mellem målsætningerne.

De beskyttede naturområder, som er omfattet af kommuneplanens udpegning for 'særlige værdifulde naturområder' er ligeledes direkte indarbejdet som parameter for målsætningen og giver som minimum en B-målsætning (se kort under bilag). Udpegningen rummer udvalgte naturområder med sjældne arter eller naturtyper, eller indeholder naturtyper med et højt naturpotentiale.

Naturkvalitetsplanens målsætning indarbejder endvidere hensyn i forhold til oplevelsesværdi af områder omfattet af kommuneplanens udpegninger for kulturmiljø, friluftsområder og værdifuldt landskab (se kort under bilag).

EU's habitatdirektiv udgør sammen med fuglebeskyttelsesdirektivet, grundlaget for NATURA 2000. Kommuneplanens udpegning for 'særlige værdifulde naturområder' medtager alle naturområder kortlagt med habitatnaturtype jf. habitatdirektivet (se kort under bilag). I såvel tilstandsvurdering som målsætning indgår endvidere habitatdirektivets lister over arter som medlemslandene er forpligtiget til at beskytte, de såkaldte bilag II og IV. Hermed sikres naturkvalitetsplanens koordination til NATURA 2000-planlægningen.

HNV (High Nature Value)

HNV er en overordnet indikator for et områdes potentielle naturværdi og har til hovedformål at sikre en prioritering af høj naturværdi ved udbetaling af tilskud til naturpleje under landdistriktsprogrammet. HNV indikatoren er baseret på EU's vejledning om HNV og er opbygget af 14 delindikatorer, som hver giver en score på 0 eller 1. Den samlede HNV score beregnes som en simpel sum af de 14 delindikatorer, med scoren 12 som indikerende for højst naturværdi. Nogle delindikatorer kigger på forekomsten af plante- og dyrearter, og anvender data fra både myndigheder, nationale atlasprojekter og fra frivillige inventørers indberetninger. Andre delindikatorer kigger på områdernes fysiske

placering i forhold til strukturer der kan indikere naturpotentiale (lavbundsarealer, skråninger eller nærhed til småbiotoper eller kyst). HNV modellen alene er for generel til at kunne bruges som administrationsgrundlag for beskyttede naturarealer, men er indarbejdet som parameter for målsætningen for at skabe god koordination til tilskudsordningerne for naturpleje.

A – målsatte områder

A-målsatte områder skal fastholde, eller inden 2025 opnå, en Høj Naturtilstand (I). For A-målsatte områder med forekomst af arter anført på Habitatdirektivets bilag II eller bilag IV, samt Rødlisten i kategorierne: Kritisk truet (CE), Moderat truet (EN), Sårbar (VU) og Nær truet (NT), skal arterne inden 2020 have gunstige levevilkår, der sikrer at arterne ikke går tilbage. For A-målsatte områder med forekomst af rødlistearter i kategorien: Forsvundet (RE), skal arealet inden 2025 have en naturtilstand, der giver gunstige levevilkår for arterne, hvis de vender tilbage.

Følgende områder A-målsættes

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3 som i dag vurderes at have en værdisætning på I

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3, som i dag vurderes at have en værdisætning på II+ eller III+ (dvs. som samtidig har forekomst af en eller flere arter anført på habitatdirektivets bilag II eller bilag IV, samt Rødlisten i følgende kategorier: Forsvundet (RE), Kritisk truet (CE), Moderat truet (EN), Sårbar (VU), samt Nær truet (NT)).

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3 som har en HNV (High Nature Value) på 10 eller mere

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3, som i dag vurderes at have en værdisætning på II eller en HNV (High Nature Value) på 8 eller 9, og som samtidig er beliggende indenfor en afstand af 500m fra de ovennævnte A-målsatte områder.

B-målsatte områder

B-målsatte områder skal på sigt opnå en høj naturtilstand (I) og inden 2025 opfylde betingelserne for god naturtilstand (II). For B-målsatte områder med forekomst af arter anført på Habitatdirektivets bilag II eller bilag IV, samt Rødlisten i kategorierne: Kritisk truet (CE), Moderat truet (EN), Sårbar (VU) og Nær truet (NT), skal arterne inden 2020 have gunstige levevilkår, der sikrer at arterne ikke går tilbage. For B-målsatte områder med forekomst af rødlistearter i kategorien: Forsvundet (RE), skal arealet på sigt have en naturtilstand, der giver gunstige levevilkår for arterne, hvis de vender tilbage.

Følgende områder B-målsættes

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3, som i dag vurderes at have en værdisætning på II, samt næringsfattige naturtyper uanset værdisætning (fattigkær, højmose etc.).

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3, som i dag vurderes at have en værdisætning på III+ eller III++ (dvs. som samtidig har forekomst af en eller flere arter anført på habitatdirektivets bilag II eller bilag IV, samt Rødlisten i følgende kategorier: Forsvundet (RE), Kritisk truet (CE), Moderat truet (EN), Sårbar (VU), samt Nær truet (NT)).

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3 som har en HNV (High Nature Value) på 8 eller 9.

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3, som i dag vurderes at have en værdisætning på III eller en HNV (High Nature Value) på 5, 6 eller 7, og som samtidig er beliggende indenfor en afstand af 200m fra de ovennævnte A og B-målsatte områder.

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3 uanset værdisætning, som er beliggende i kommuneplanens udpegning for særlig værdifuld natur.

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3 uanset værdisætning, beliggende i kommuneplanens udpegninger for kulturmiljøer, friluftsområder og udsigtspunkter eller værdifulde landskaber, og som af hensyn til landskabets eller kulturmiljøets oplevelsesværdi, vurderes at skulle plejes.

C-målsatte områder

C-målsatte områder skal som minimum fastholdes, eller på sigt opnå en moderat naturtilstand (III)

Følgende områder C-målsættes

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3 som i dag har en værdisætning på III

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3, som har en værdisætning på IV og som er beliggende i kommuneplanens udpegning for økologiske forbindelser

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3 som har en HNV (High Nature Value) på 5, 6 eller 7.

Naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3 uanset værdisætning, som har forekomst af en eller flere arter anført på habitatdirektivets bilag II eller bilag IV, samt Rødlisten i følgende kategorier: Forsvundet (RE), Kritisk truet (CE), Moderat truet (EN), Sårbar (VU), samt Nær truet (NT).

D-målsatte områder

D-målsatte områder skal på sigt opnå en moderat naturstilstand (III) eller understøtte naturområder med højere målsætning som buffer eller lignende. Alternativt kan D-målsatte områder omlægges til anden naturtype eller fjernes mod udlæg af erstatningsnatur, hvis det ud fra konkret vurdering er bedre for naturen.

Følgende områder D-målsættes

Terrestriske naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3 uden for kommuneplanens udpegning for økologiske forbindelser og som har en værdisætning på IV

Terrestriske naturområder jf. naturbeskyttelseslovens §3 som har en værdisætning på III i følgende kategorier, og som samtidig er uden for kommuneplanens udpegning for økologiske forbindelser:

- Isolerede vandhuller uden bilag IV-arter og regnvandsbassiner
- Eutrofe moser som er mindre end 2500 m², og kun er beskyttede på grund af et lille vandhul
- Kulturrenge, som gødskes og omlægges regelmæssigt

Foto af ellesump med mange kildevæld i Egtved Ådal. Området er naturbeskyttet som mose

Administrationsgrundlag

Kommunen er myndighed og skal altid spørges, inden der foretages ændringer i §3 beskyttede naturområder. Kommunen har i særlige tilfælde mulighed for at give dispensation. Dispensation bliver normalt kun givet, hvis ikke der sker væsentlige negative ændringer for naturen. I nedenstående skema vises retningslinjer for, hvordan Vejle Kommunes borgere kan forvente at få deres sager behandlet. Vurderer kommunen at ændringen strider mod retningslinjerne, vil der meddeles afslag. Kommunens afgørelse om dispensation eller afslag vil kunne påklages til Natur- og Miljøklagenævnet. Klageberettiget er:

- adressaten for afgørelsen
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- offentlige myndigheder
- en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- landsdækkende foreninger og organisationer, der som hovedformål har beskyttelsen af natur og miljø
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager af væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser

Bliver kommunen bekendt med, at der er sket en overtrædelse af naturbeskyttelseslovens § 3, skal den tage kontakt til ejeren af arealet og foretage et tilsyn. Kommunen vil varsle et påbud om, at der skal ske en fysisk lovliggørelse eller søges dispensation. Når ejeren følger et varslet påbud, kan sagen normalt afsluttes, men i grove sager kan det føre til en politianmeldelse.

Når der sker overtrædelser på et § 3-areal, kan det give varige skader for de vilde planter og dyr, der lever på arealerne. Hvis et naturareal omlægges eller gødes, forsvinder det biologiske samspil, der gennem måske flere hundrede år er opbygget mellem planter og insekter på arealet. Det tager ikke lang tid at pløje eller gødske et overdrev væk, men det kan tage op til 50 år eller mere at genoprette det dyre- og planteliv, der var forinden. Nogle gange vil det slet ikke lykkes.

Se nærmere information om §3 naturtyper og administration efter naturbeskyttelsesloven i folderen: *Er der beskyttet natur på min ejendom?* <http://www.vejle.dk/lib/file.aspx?fileID=94615>

Naturkvalitetsplanen, herunder administrationsgrundlaget, er bindende for kommunens myndighedsudøvelse og planlægning.

Målsætning	Retningslinje	Prioritering af indsats
A – Den enestående naturperle	<p>Der gives kun tilladelser til indgreb, der efter en konkret vurdering understøtter eller forbedrer naturtypekvaliteten eller naturtypen.</p> <p>Dette kan eksempelvis være tilladelse til rydning af opvækst, oprensning af søer, tilladelse til hedepleje ved afbrænding eller afskrælning, samt lokale indgreb som er <u>nødvendige</u> for at opretholde græsning eller anden pleje på arealet (vandingsanlæg, læskure hvis sådanne er påkrævet mv.).</p> <p>I helt særlige tilfælde, kan der efter konkret vurdering, gives tilladelse til trampestier og lignende mindre rekreative anlæg som øger adgangen til naturområdet.</p>	<p>Kommunen prioriterer bevarende pleje-indsatser og projekter i disse områder. Kommunen prioriterer økonomiske midler til sikring af naturpleje</p> <p>Kommunen prioriterer formidlingsprojekter</p> <p>Løbende overvågning</p>
B – Den værdifulde natur	<p>Der gives kun tilladelser til indgreb, der efter en konkret vurdering understøtter eller forbedrer naturtypekvaliteten eller naturtypen.</p> <p>Dette kan eksempelvis være tilladelse til rydning af opvækst, oprensning af søer, tilladelse til hedepleje ved afbrænding eller afskrælning, samt lokale indgreb som er <u>nødvendige</u> for at opretholde græsning eller anden pleje på arealet (vandingsanlæg, læskure hvis sådanne er</p>	<p>Kommunen prioriterer bevarende pleje-indsatser og projekter, samt indsatser der reducerer skadepåvirkninger i disse områder.</p>

	påkrævet mv.). Der kan efter konkret vurdering gives tilladelse til trampestier og lignende mindre rekreative anlæg som øger adgangen til naturområdet.	Kommunen prioriterer økonomiske midler til sikring af landskabspleje, naturpleje og formidling. Løbende overvågning
C – Den gode natur	Der gives normalt kun tilladelse til indgreb, der efter en konkret vurdering understøtter og forbedrer naturtypekvaliteten, eller ændrer naturtypen til det bedre. Eksempelvis kan der meddeles tilladelse til ændring af naturtypen ved genslyngning af vandløb eller ændring af hydrologiforhold (paddeskrab mv.), såfremt naturtypen ændres til en mere værdifuld naturtype eller understøtter lokale forhold bedre end nuværende. I særlige tilfælde, eksempelvis hvis indgrebet har almen samfundsmæssig interesse, kan indgreb efter en konkret vurdering tillades, mod udlæg af erstatningsnatur. Dette kan eksempelvis være tilladelse til rekreative tiltag i naturområdet som shelterplads eller naturlegeplads, eller indgreb hvor andre samfundsmæssige interesser overstiger de naturmæssige værdier (kulturhistoriske værdier, etablering af større vådområder, større vej anlæg mv.).	Kommunen kan prioritere indsatser og projekter til beskyttelse af særlige arter. Ligeledes kan kommune prioritere indsatser og projekter i det omfang arealerne indgår i større projektsammenhænge med A og B målsatte områder. Kommunen kan prioritere midler til de mest værdifulde friluftsarealer.
D – Den moderate natur	Indgreb kan efter en konkret vurdering tillades afhængig af indgrebs påvirkning af naturområdet. I særlige tilfælde kan D-målsatte områder omlægges til anden naturtype, såsom vandhul eller vådområde, eller helt eller delvist nedlægges mod udlæg af erstatningsnatur, hvis det ud fra konkret vurdering er bedre for naturen. Udlæg af erstatningsnatur skal i så fald som udgangspunkt øge det samlede areal af et eksisterende naturområde, eventuelt som beskyttende buffer for et værdifuldt naturareal, eller placeres strategisk som trædesten i økologiske forbindelser. Mindre rekreative anlæg såsom shelterplads, kan ud fra en konkret vurdering anlægges uden udlæg af erstatningsnatur.	Kommunen kan prioritere midler til genopretning eller etablering af ny natur f.eks. etablering af vådområder, hvor en vandstandshævning og efterfølgende pleje samlet vil øge naturtilstanden i et. Gode friluftsprojekter prioriteres

Forhold vedr. indirekte påvirkninger af naturarealerne

Indirekte påvirkninger betegner påvirkninger fra naboarealer som giver væsentlige tilstandsændringer på naturarealet, end hvad kan forventes af almindelig påvirkning fra jordbrugsmæssig drift. Det kan eksempelvis være dræning af naboarealer, som ændrer hydrologien af et konkret naturareal. Indirekte påvirkninger som giver væsentlige tilstandsændringer, behandles efter naturbeskyttelsesloven.

Indirekte påvirkninger fra luftbåret kvælstof fra husdyrbrug, kan over tid give væsentlige ændringer i antallet og sammensætningen af plantearter. Luftbåret kvælstof fra husdyrbrug håndteres som udgangspunkt alene vha. husdyrloven når der sker ændringer i husdyrbrugenes produktion.

Tilsyn

Kommunen er tilsynsmyndighed og fører det almindelige tilsyn med overholdelse af loven og de forskrifter, der er udstedt efter loven. Kommunen er som tilsynsmyndighed endvidere forpligtiget til at gennemgå den vejledende registrering af § 3-områder i en 10-årig cyklus.

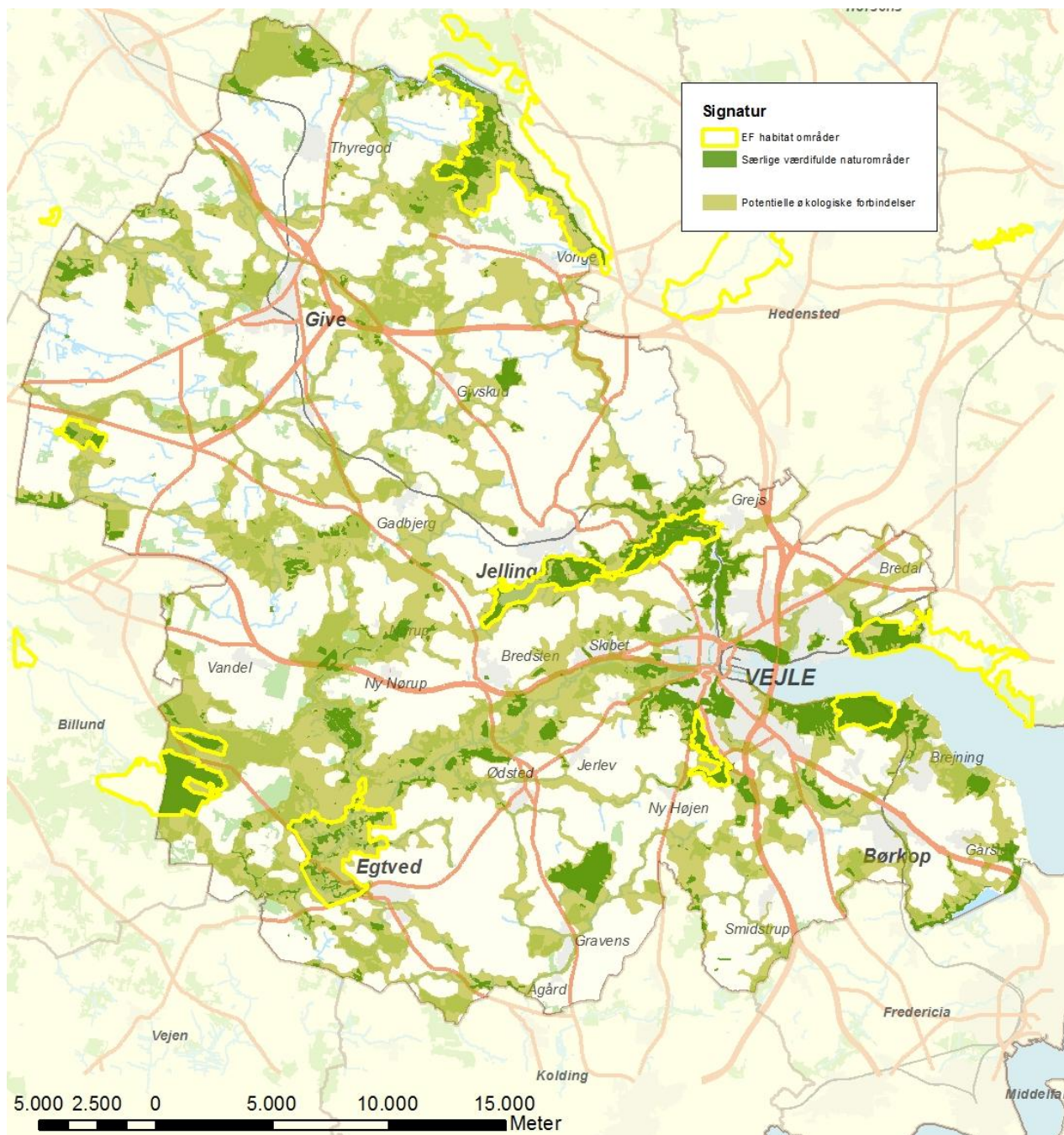
For at sikre et fyldestgørende grundlag for sagsbehandling, vil kommunen som udgangspunkt, vurdere konkrete arealer ved sager og lignende ud fra feltregistreringer jf. DMU's feltskema (se bilag) således, at værdisætning såvel

som målsætning kan fastsættes. Er der tilstødende naturarealer, vil sådanne medtages i det omfang, det er relevant for den pågældende sag.

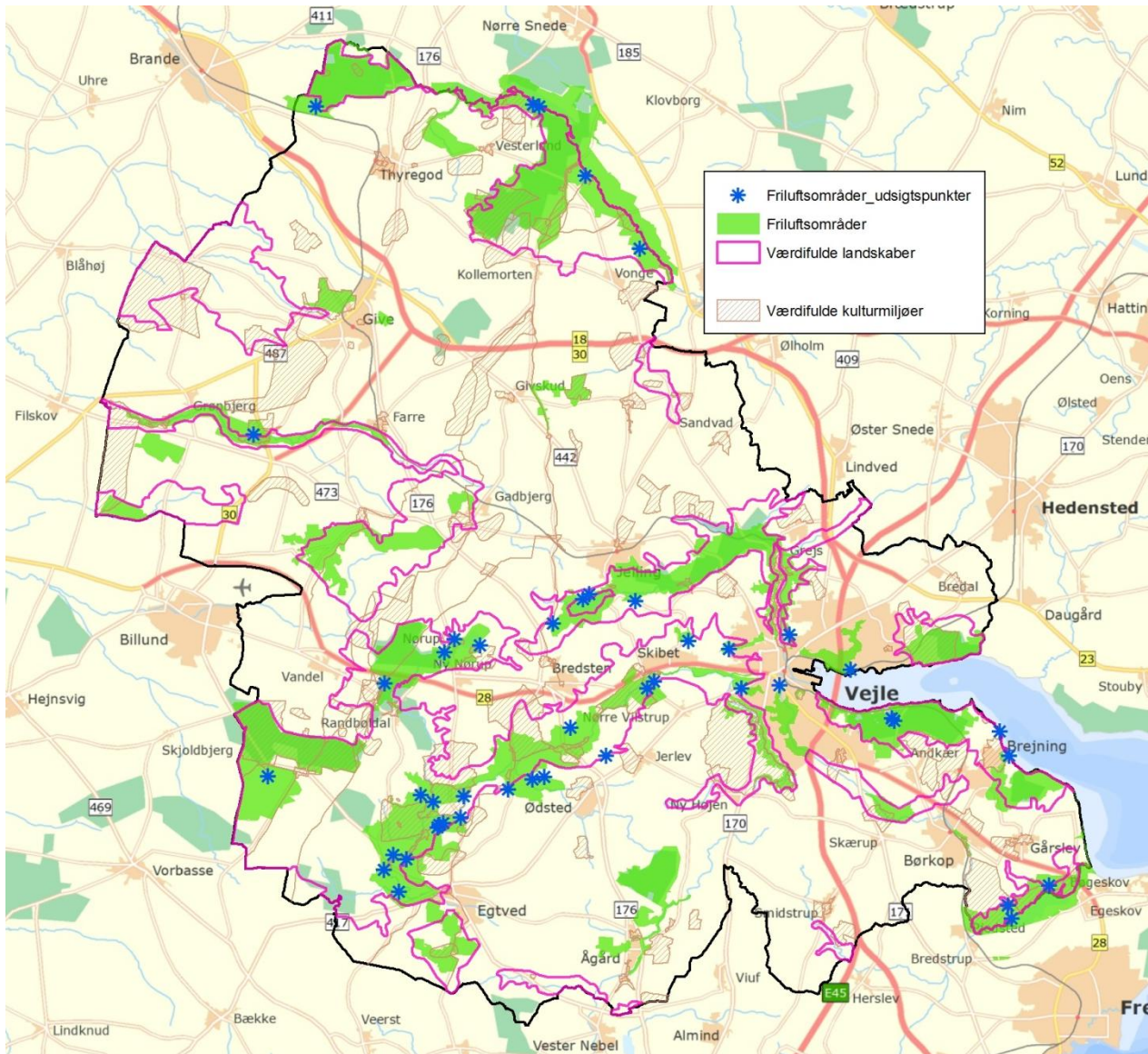
Da målsætninger er sigende for naturområdernes potentiale og dermed kommunens mål for hvilken tilstand de enkelte områder skal opnå, foretages endvidere naturovervågning på de mest værdifulde naturarealer – dvs. arealer der som udgangspunkt har en A og B målsætning. Kommunens mål er, at A og B målsatte arealer udenfor NATURA 2000 områder overvåges ved tilsyn ca. hvert 5 år, og hvor det er muligt, indgås de nødvendige aftaler om naturpleje. Overvågningen vil som udgangspunkt foregå ud fra feltregistreringer jf. DMU's feltskema (se bilag). Kommunen vil endvidere løbende foretage tilsyn med potentielle A og B målsatte områder herunder potentielle områder beliggende indenfor NATURA 2000. Inden for NATURA 2000-områderne vil overvågningen primært ske ved det nationale overvågningsprogram NOVANA, men kommunen vil løbende foretage tilsyn med plejeindsatser og ved sager mv.

Bilag:

- Kort over udpegninger i kommuneplan 2013-2025 og Natura 2000-områder
- Eksempel på feltskema til tilstandsvurdering: vandhul
- Eksempel på feltskema til tilstandsvurdering: overdrev

Kort over udpegninger i kommuneplan 2013-2025 for økologiske forbindelser og særligt værdifuld natur, samt Natura 2000 områder.

Kort over udpegninger i kommuneplan 2013-2025 for friluftsområder inkl. udsigtspunkter, værdifulde kulturmiljøer samt værdifulde landskaber

Feltskema til sø/vandhul

Basisregistrering af strukturelle forhold

Stednavn		StedID (autonr i Naturdata)		Inventør	Dato	Starttid
						Sluttid
Arealet omfattet af NBL §3		Arealet omfattet af HGL §7		Hoved-naturtype Arealandel i pct.	Grundighed: 1) Kikkert 2) Ekstensiv 3) Intensiv	Estimeret naturtilstand I) Høj, II) God, III) Moderat IV) Ringe, V) Dårlig
Ja	Nej	Ja	Nej			
Bemærkninger						

Angiv ved afkrydsning evt. forekomster af undertyper				
Den undertype arealet ønskes tilstandsvurderet efter angives med cirkel om				
Næringsfattig sø	Kalkrig sø (kransnålealger)	Næringsrig sø	Brunvandet sø	Habitattyper (angiv kode)

Dækningsgrader af søvegetationen (angiv kategori 1-5)					
Rosetplanter (lobelie, strandbo, braseføde, sylblad)					
(1) 0%	(2) 1-5%	(3) 5-25%	(4) 25-50%	(5) 50-100%	
Kransnålealger					
(1) 0%	(2) 1-5%	(3) 5-25%	(4) 25-50%	(5) 50-100%	
Anden submers veg (tusindblad, vandaks, hornblad mv.)					
(1) 0%	(2) 1-5%	(3) 5-25%	(4) 25-50%	(5) 50-100%	
Liden andemad					
(1) 0%	(2) 1-5%	(3) 5-25%	(4) 25-50%	(5) 50-100%	
Andre svøm. flydeplanter (blærerod, levermos, frøbid ..)					
(1) 0%	(2) 1-5%	(3) 5-25%	(4) 25-50%	(5) 50-100%	
Rodfæstede flydeplanter (åkande, vandaks, vandpileurt...)					
(1) 0%	(2) 1-5%	(3) 5-25%	(4) 25-50%	(5) 50-100%	
Trådalgeplamager					
(1) 0%	(2) 1-5%	(3) 5-25%	(4) 25-50%	(5) 50-100%	
Rørsumpvegetation					
(1) 0%	(2) 1-5%	(3) 5-25%	(4) 25-50%	(5) 50-100%	

Bredforhold (angiv andel af bredlængde i kategori 1-5)					
Bredlængde med græsning/høslæt					
(1) 0%	(2) 1-10%	(3) 10-30%	(4) 30-75%	(5) 75-100%	
Bredlængde med mindre end 10 m til dyrkede arealer					
(1) 0%	(2) 1-10%	(3) 10-30%	(4) 30-75%	(5) 75-100%	
Bredlængde med væsentlig skyggevirkning					
(1) 0%	(2) 1-10%	(3) 10-30%	(4) 30-75%	(5) 75-100%	

Søkarakteristiske strukturer		
(Angiv kategori 1-3 for hver struktur)		
1: ikke tilstede 2: spredt/rudimentært 3: udbredt/veludviklet		
Positive strukturer		
p1	Beskyttet af omgivende naturarealer	
p2	Næringsfattig og upåvirket/stor sigtedybde	
p3	Forekomst af padder	
p4	Alsigt dyre- og planteliv	
Negative strukturer		
n1	Bræmme domineret af pilekrat	
n2	Tilskudsforing i eller ved vandhullet	
n3	Udsætning af ænder, fisk, krebs m.m.	
n4	Skygge af høje vedplanter	

Vandets klarhed og dybde				
Vandets klarhed				
(1) Klart el. naturligt brunvandet sø	(2) ret klart/få partikler	(3) lettere grumset	(4) ret grumset	(5) helt uigennemsigtig
Vanddybde, gennemsnit i dybeste område				
(1) mindre end 0,5 m, udtørre ofte	(2) 0,5-1,0 m, udtørre sjældent fuldstændigt	(3) 1,0-1,5 m, udtørre aldrig helt	(4) 1,5-2,0 m, kun mindre udtørring	(5) over 2,0 m, udtørre aldrig

Drift/pleje			
Nuværende drift/pleje			
Trusler			
Hvis yderligere plejeindsats er nødvendig angiv type			
Stoppe regulering af til-/afløb		Øge afgræsning	Bekæmpe invasive arter
Slåning/høslæt af bræmmer		Mindske afgræsning	Nedsætte eutrofiering
Rørskær		Hæve vandstand	Foretage oprensning
Ryde vedplanter		Ophøre dræning	Ophøre tilskudsforing
Beskriv kort det aktuelle behov for yderligere indsats			

Feltskema til sø/vandhul

Artsregistrering

Kode	Arealtype	Pct af sø	Dok felt	
Sø	Soareal			Afkryds "Dok felt" hvis der foretages en systematisk registrering af søens karplanter.
Rs	Rørsump (vanddækket)			

Typiske arter fra vandhuller

Søarealet: angiv fund med arealkode (dominerende arter markeres med cirkel om) Dokumentationsfelt for bræmme: angiv fund med X

Andemad, Kors- (*)	Vandaks, Aflangbladet (**)	Smådyr	
Andemad, Liden	Vandaks, Butbladet (*)	Bænkebidder, vand-	
Andemad, Stor (*)	Vandaks, Børstebladet	Børsteorm (Limnodrilus)	
Andemad, Tyk	Vandaks, Kruset	Børsteorm (Naididae)	
Blærerod, Liden (**)	Vandaks, Liden (*)	Børsteorm (Stylaria)	
Blærerod, Slank (*)	Vandaks, Rust- (*)	Børsteorm (Tubificidae)	
Brøndsel, Fliget	Vandaks, Spinkel (*)	Bugsvømmer (Corixidae)	
Bukkeblad (*)	Vandaks, Svømmende	Dansemyg (Cricotopus)	
Dueurt, Ladden	Vandaks, Svømmende	Dansemyg (Glyptotendipes)	
Dunhammer, Bredbladet	Vandhår, Dusk-	Dansemyg (Microtendipes)	
Dunhammer, Smalbladet	Vandhårslægten	Dansemyg(Parachironomus)	
Forglemmigej, Eng-	Vandkrans, Krybende (*)	Dansemyg, grøn (Tanytarsu)	
Fredløs, Dusk- (*)	Vandnavle (*)	Døgnflue (Caenis horaria)	
Frøbid (*)	Vandpest	Farvevandnymfe, stor-	
Giftyde	Vandranunkel, Almindelig (*)	Mosaikguldsmed, blå	
Hestehale (*)	Vandranunkel, Storbloomst(*)	Mosaikguldsmed, brun	
Hornblad, Tomfrøet	Vandranunkel, Strand- (*)	Mosesnegl, alm.	
Hornblad, Tomløs	Vandranunkelslægten (*)	Rygsvømmer	
Hvene, Kryb-	Vandrøllike (*)	Skjoldbruskigle	
Iris, Gul	Vandstjerne, Fladfrugtet (*)	Skøjteløbere (Gerris sp.)	
Kildemos, Almindelig (*)		Vandnymfe, alm.	
Kogleaks, Blågrøn		Ærtemusling (Pisidium sp.)	
Kogleaks, Strand-			
Kogleaks, Sø-		Padder	
Kogleaks, Sø-		Butsnudet frø	
Kragefod (*)		Spidssnudet frø	
Kransnål, Skør (*)		Grøn frø	
Kransnålealgeslægten (*)		Springfrø	
Kæruld, Smalbladet (*)		Klokkefrø	
Mærke, Bredbladet		Løgfø	
Natskygge, Bittersød		Løvfø	
Padderok, Dynd-		Latterfrø	
Pileurt, Vand-			
Pindsvineknop, Enkelt		Skrubtudse	
Pindsvineknop, Enkelt		Grønbroget tudse	Bilag IV-arter
Pindsvineknop, Grenet		Strandtudse	Hasselmus
Pindsvineknop, Spæd (**)			Birkemus
Ranunkel, Kær- (*)		Vandsalamander, lille	Odder
Ranunkel, Tigger-		Vandsalamander, stor	Enkelt månerude
Rævehale, Knæbøjet		Bjergsalamander	Fuesko
Rørhindeslægten			Mygblomst
Sideskærm		Fisk	Vandranke
Siv, Glanskapslet		Aborre	Liden najade
Siv, Liden (*)		Brasen	Gul stenbræk
Siv, Liden (*)		Gedde	Grøn buxbaumia
Siv, Lyse-		Hundestejle, ni-pigget	Blank seglmos
Siv, Tudse-		Hundestejle, tre-pigget	Stor vandsalamander
Skeblad, Vejbred- (*)		Karpe	Klokkefrø
Skeblad, Vejbred- (*)		Karudse	Spidssnudet frø
Snerre, Kær-		Rudskalle	Springfrø
Star, Næb-		Skalle	Løgfø
Stjerneløv, Flydende (*)		Skrubbe	Strandtudse
Sumpskærm, Svømmende (*)		Suder	Grønbroget Tudse
Sumpstrå, Almindelig (*)		Ørred	Løvfø
Sumpstrå, Almindelig (*)		Ål	Markfirben
Sværtevæld			Eremit
Sødgræs, Høj			Stellas mosskorpion
Sødgræs, Manna-			Hedepletvinge
Tagrør			Sortpletlet blåfugl
Trådalger			Stor kærguldsmed
Tusindblad, Aks- (*)			Grøn kølleguldsmed

#: problem-/invasivart, *: positivart **: særlig værdifuld positivart

Feltskema til overdrev (inkl. Strandoverdrev) Basisregistrering af strukturelle forhold

Stednavn		StedID (autonr i Naturdata)		Inventør	Dato	Starttid
						Sluttid
Areal et omfattet af NBL §3		Areal et omfattet af HGL §7		Hoved-naturtype Arealandel i pct.	Grundighed: 1) Kikkert 2) Ekstensiv 3) Intensiv	Estimeret naturtilstand I) Høj, II) God, III) Moderat IV) Ringe, V) Dårlig
Ja	Nej	Ja	Nej			
Bemærkninger						

Angiv ved afkrydsning evt. forekomster af undertyper

Den undertype arealet ønskes tilstandsvurderet efter angives med cirkel om

Kalkoverdrev	Surtd overdrev	Tørt overdrev	Habitattyper (angiv kode)
--------------	----------------	---------------	---------------------------

Vegetationsstruktur (angiv kategori 1-5)

Arealandel uden vegetationsdække					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
0-5%	5-10%	10-30%	30-75%	75-100%	
Arealandel med græs/urtevegetation under 15 cm					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
0-5%	5-10%	10-30%	30-75%	75-100%	
Arealandel med græs/urtevegetation 15-50 cm					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
0-5%	5-10%	10-30%	30-75%	75-100%	
Arealandel med græs/urtevegetation over 50 cm					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
0-5%	5-10%	10-30%	30-75%	75-100%	
Arealandel med dværgbuske					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
0-5%	5-10%	10-30%	30-75%	75-100%	
Arealandel med vedplanter (kronedække)					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
0%	1-10%	10-25%	25-50%	50-100%	
Arealandel med forekomst af invasive arter					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
0%	1-10%	10-25%	25-50%	50-100%	

Afgræsning og drift (angiv kategori 1-5)

Arealandel med græsning/høslæt					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
0-5%	5-10%	10-30%	30-75%	75-100%	
Arealandel med tydelige påvirkninger af landbrugsdrift (gødskning, sprøjteskader)					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
0%	1-10%	10-25%	25-50%	50-100%	

Naturtypekarakteristiske strukturer

(Angiv kategori 1-3 for hver struktur)

1: ikke tilstede		2: spredt/rudimentært		3: udbredt/veludviklet	
Positive strukturer					
p1	Store fritliggende sten, evt højrøggede agre				
p2	Urterig vegetation med mange rosetplanter				
p3	Stejle uopdyrkelige skrænter, evt m. fårestier				
p4	Nedbidte træer og buske med fodpose				
Negative strukturer					
n1	Kørespør, evt tegn på gødningsudbringning				
n2	Kraftig, mørkegrøn eutrofieret vegetation				
n3	Anvendelse af tilskudsfodring				
n4	Omsæt med kulturgræsser-/kløver				

Hydrologi og kystsikring (for kystnære arealer angiv kategori)

(1) Ingen kystsikring	(2) Udprægede tegn på zoner og naturlig dynamik	(3) Tydelige tegn på zoner og naturlig dynamik.	(4) Kun svage tegn på zoner og naturlig dynamik.	(5) Ingen tegn på zoner og naturlig dynamik.	
-----------------------	---	---	--	--	--

Drift/pleje

Nuværende drift/pleje					
Trusler					
Hvis yderligere plejeindsats er nødvendig angiv type					
Afbrænding/tørveskræling		Øge afgræsning		Bekæmpe invasive arter	
Slåning/høslæt		Mindske afgræsning		Nedsætte eutrofiering	
Rørskær		Hæve vandstand		Ophøre gødskning	
Rydde vedplanter		Ophøre dræning		Ophøre tilskudsfodring	
Beskriv kort det aktuelle behov for yderligere indsats					

Feltskema til overdrev, Artsregistrering

Kode	Arealtype	Pct.	Dok.felt	UTM-koordinater for dokumentationsfelt	
A	Relativ upåvirket areal				
B	Tydeligt påvirket areal			X:	Y:

Typiske arter fra overdrev

Hele arealet: angiv fund med arealkode A el B. (dominerende arter markeres med cirkel om) **Dokumentationsfelt:** angiv fund med X

agermåne, almindelig (K)	katteskæg (S*)	siv, lyse- (S)	
ahorn (I)	klokke, liden (*)	skabiose, due- (K**)	
bakketidsel (K*)	kløver, bugtet (*)	skjaller, liden (*)	
blæresmælde (K)	kløver, fin (I)	skræppe, kruset (#)	
blåbær (S*)	kløver, gul (I)	slæen (I)	
blåhat (*)	kløver, hare- (I)	sneglebælg, humle- (K)	
blåmunke (S*)	kløver, hvid- (#)	snerle, ager- (K)	
blåtop (S)	kløver, rød- (I)	snerre, burre- (K#)	
borst, høst- (I)	knopurt, almindelig (K*)	star, gul (S*)	
brandbæger, eng- (I)	knopurt, stor (K*)	snerre, hvid (I)	
brunelle, almindelig (*)	kodriver, hulkravet (K*)	snerre, lyng- (S*)	
bunke, bølget (S)	kongepen, almindelig (S)	star, almindelig (S*)	
bunke, mose- (S)	krageklo, mark- (K*)	star, blågrøn (*)	
bynke, grå- (K#)	kvik, almindelig (#)	star, hare- (S*)	
bynke, mark- (I)	kællingetand, almindelig (*)	star, hirse- (S*)	
Camptothecium lutescens (K*)	kørvel, vild (K#)	star, håret (I)	
coll., brombær (I)	limurt, nikkende (K*)	star, pigget (*)	
Dicranum scoparium (S*)	løg, sand- (K*)	star, pille- (S*)	
djævelsbid (S**)	løg, vild (K*)	star, sand- (S*)	
draphavre (K#)	markarve (K)	star, spidskapslet (I)	
dværgbunke, tidlig (S*)	merian (K**)	star, vår- (**)	
dværgbunke, udspærret (*)	mjørdurt, knoldet (K**)	stenbræk, kornet (*)	
eg, almindelig (S)	mælkebøtte, fandens (#)	stenurt, bidende (K*)	
ene (S*)	mælkebøtteslægten (I)	storkenæb, blodrød (K**)	
engelskgræs, strand- (*)	mælkeurt, almindelig (**)	storkenæb, blød (#)	
engelskgræs, vej- (I)	nellike, bakke- (*)	svingel, bakke- (*)	
enghavre, almindelig (**)	nellikeroed, feber- (K)	svingel, eng- (I)	
enghavre, dunet (K*)	nælde, stor (#)	svingel, fåre- (S*)	
fladbælg, gul (I)	okseøje, hvid (K)	svingel, rød (I)	
fladbælg, krat- (S*)	padderok, ager- (I)	svingel, strand- (K)	
fladstjerne, græsbladet (*)	perikon, kantet (I)	syre, almindelig (I)	
flipkrave (S*)	perikon, prikbladet (I)	syre, dusk- (I)	
fløjlsgræs (I)	pil, krybende (S*)	tandbælg (S**)	
frytle, mangebloomstret (S*)	pimpinelle, almindelig (*)	tidsel, ager- (#)	Bilag IV-arter
frytle, mark- (*)	Pleurozium schreberi (S)	tidsel, hørse- (K#)	Hasselmus
gederams (S#)	potentil, krybende (K)	tidsel, kær- (S*)	Birkemus
gulaks, vellugtende (*)	potentil, mat (K**)	tidsel, lav (K**)	Odder
gulerod (K)	potentil, sølv- (I)	timian, brødbladet (K**)	Enkelt månerude
gyldenris, almindelig (S*)	rajgræs, almindelig (#)	timian, smalbladet (**)	Fruesko
gyvel (S#)	randfrø, hvas (K)	tjærenelike (*)	Mygblomst
gåsepotentil (I)	ranunkel, bidende (I)	tom entil (S**)	Vandranke
hedelyng (S*)	ranunkel, knold- (*)	torskemund, almindelig (I)	Liden najade
hejre, blød (I)	ranunkel, lav (#)	tusindfryd (#)	Gul stenbræk
hestegræs, krybende (S)	rapgræs coll., eng- (I)	vejbred, dunet (K*)	Grøn buxbaumia
hindbær (S#)	rapgræs, almindelig (#)	vejbred, glat (#)	Blank seglmos
hjertergræs (**)	rapgræs, eng- (I)	vejbred, lancet- (I)	Stor vandsalamander
hundegræs, almindelig (I)	rapgræs, enårig (#)	vikke, muse- (*)	Klokkefrø
hvene, almindelig (S)	rapgræs, fladstrået (K)	vikke, smalbladet (I)	Spidssnudet frø
hvene, kryb- (I)	rejnfan (K#)	vikke, tofrøet (#)	Springfrø
hvene, sand- (S*)	Rhytidadelphus squarro (S)	viol, hunde- (S**)	Løgrø
hvidtjørn, almindelig (*)	rose, blågrøn (I)	viol, håret (K*)	Strandtudse
hvidtjørn, éngriflet (I)	rose, glat hunde- (K)	visse, engelsk (S*)	Grønbroget Tudse
Hypnum cupressiforme (S*)	rottehale, eng- (I)	voldtimian (K*)	Løvfrø
høgeurt, håret (*)	rottehale, glat (K**)	ærenpris, læge- (S*)	Markfirben
høgeurt, smalbladet (S*)	rottehale, knold- (K*)	ærenpris, mark- (I)	Eremit
hønsetarm, almindelig (I)	rundbælg (*)	ærenpris, tveskægget (I)	Stellas mosskorpion
hønsetarm, femhannet (*)	rødknæ (S)		Hedepletvinge
hør, vild (K*)	røllike, almindelig (I)		Sortpletlet blåfugl
jordbær, bakke- (K*)	rørhvene, bjerg- (S)		Stor kæruldsmød
kalkarse, stivhåret (K*)	Scleropodium purum (I)		Grøn kølleuldsmød
kamgræs, almindelig (*)	siv, knop- (S)		Grøn mosaikuldsmød

K: fortrinnsvis kalkholdig bund S: fortrinnsvis sur bund, #: problem-/invasivart, *: positivart **: særlig værdifuld positivart
Indikatorarter er fremhævet. 2 eller flere indikatorarter er tegn på A-arealer (god naturtilstand)